

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:
(Щіна 1. прип. в таборі 4 ф.)
" коса таб. 5 ф.)
На місяць в таборі . . 30 ф.
" поза табор. 40 ф.
На 3 місяці в таборі . . 90 ф.
" " поза таб. 1 м. 20 ф.

ЧАСОПІСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕЦЛЯРІ.

— ВИХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й ЩО НЕДІЛІ. —

АДРЕСА:
Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
in Wetzlar.

Видає „Видавниче Товариство імені Б. Грінченка“.

Ч. 75. (122).

Четвер, 1. листопаду 1917.

Рік III.

Вецлар, 31. жовтня 1917.

В 73. (120) ч. „Громадської Думки“ подали ми вказівки петроградської Ради робочих і салдатів для Скobelєва, який має бути оборонцем миру на конференції союзників. Там чергую точка за точкою говорить ся про кожну спірну справу і предкладається ся, як належить її полагодити. Таким робом, по-думас дехто, вже умови миру вироблені, тільки підписати, і вже настане всіми сподіваний мир!

Та воно так не є; таких мирових проектів буде ще доволі з усіх сторін, поки нарешті воюючі держави згодяться на один, що усіх помирити. Рада робочих і салдатів поставила свої мирові домагання після своєї думки, аби нікому не було кривidi ї щоби як найскорше привести світ до миру.

На цей голос Ради робочих і салдатів відівались офіційльні часописи осередків держав доволі прихильно і з боку Німеччини і з боку Австрої. (гл. „Громадська Думка“ ч. 73. (120).) Та вже саме російське правительство не признало ці домагання обов'язковими для себе, розуміється ся, під натиском союзників. Із союзників найбільшим противником їх явилася Англія. Часописи англійські кинули просто наклеп на цілу Раду салдатів і робочих, що їх мирові домагання укладалися в Франкфурті і в Берліні. Причина цього була в тім, що Рада робочих і салдатів стала по стороні справедливості і признала основою своїх домагань: мир без загарбань і відшкодувань—по думці російської революції.

Англійський посол одідав особисто президента міністрів Керенського і важдав, щоби російське правительство устами міністра заграницьких справ, Терещенка, перед вступним парламентом скрипкувало мирові вказівки Ради робочих і салдатів і заявило свою однозгідність з Англією, яка не хоче мирити ся.

Англія не хоче мирити ся без загарбань і відшкодувань, а хоче продовжати війну для свого імперіалізму далі і хоче далі тягти Росію на жертвенник війни для інтересів Англії. От тому-то вона разом із со-

юзниками дуже занепокоїла ся, що Рада робочих і салдатів перша проголосила, як закінчити війну і погодити народи для загального миру. Тому Англія вже хоче відтягнути цю конференцію союзників до того часу, поки всі союзники не вискажуть своїх воєнних цілей і не запротестують проти такого миру, який хотіла Рада робочих і салдатів.

А що на це демократична Франція? Французькі часописи перекрутили ціль цеї важкої конференції. Ця конференція—пишуть вони—не буде міжнародною конференцією союзників (в справі миру), а буде тільки обговорювати політичні, дипломатичні й військові справи, тому там будуть по-справі особи, що мають до цього право. Независимі організації (якою являється ся тут Рада робочих і салдатів) не мають в цій конференції брати участі.

За таким голосом вдалили всі парижські днівники в один голос: Франція і Англія порішили недопустити ніякого представника (себто Скobelєва) не-контрольованих органів Росії до парижської конференції. Це відповідь демократичної Франції на мирову програму Ради робочих і салдатів.

Таким робом миру, який хотіла принести світові Ради робочих і салдатів—не хочуть ані Англія, ані Франція. Вони дали хочуть вести війну, щоби переперти свої імперіалістичні цілі, хочби се ще мало коштувати моря крові і жертв, хочби Росія втратила всі здобути революції.

І тепер перед Росією стоїть знову те саме питання: чи йти за голосом народу і миром ратувати революцію,—чи станути разом із союзниками, поки вони добудуться своїх імперіалістичних цілей,—себто продовжувати війну без кінця!

II.

* * *

«Тепер і ви прийшли,
бідущі неймовіри!»

І. Шекспір.

Ще недавно ви нічого
З нами спільногого не мали,
З діла нашого святого,
Неймовіри, кепкували;
Щоб успішно гальмувати
Вам нелюбу нашу справу,
Не вагались розпускати

Ви про нас лиху славу;
І коли тяжким докором
Нам дошкувати не вміли,
Ви, вабувши стід і сором,
Уживали грубі сили.
Ви погрідливо казали:
„Україна нам не мати,—
Досі ми II не знали
І тепер не хочем знати,
Бо то все—нікчемні мрії,
Недосяжні химери,
Ба, це бунт проти Росії—
Царя, родини і вері!“
Тих, що рідний край любили
І до народу були щирі,
Ви, як зрадників, грошили
Запроторить до Сибіру...
Але інші дні настали
Після тяжкої години,
Й ви... до „зрадників“ пристали,
Блудні діти України.
Аж тепер вам ясно стало,
Як ви тяжко помилились,—
Що ганьбили ви, бувало,
Тому нині поклонились.
І тепер на рідній ниві
З нами трудитесь у згоді,
Мов ніколи й не могли ви
Нам стоять на перешкоді.

30. жов. 1917. р. Zet.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Українські хоругви на чорноморській флоті.

З Гельсінфорсу доносить петроградська телеграфічна агенція:

З нагоди того, що кружляє балтійської флоту „Світлан“ заявив за прилученням до української республіки, всі кораблі чорноморської флоти вивісили українські жовтоблакитні національні хоругви побіч російських флагів маринарки.

Дасть Біл, що Чорноморська флота вивісить тільки український стяг маринарки, бо вона привалежить до берегів України і 95% моряків в Українцями. (Ред.)

[Франкф. Цайт. з 27. жов. веч.]

Новий київський губернатор.

„Київська Мисль“ з 3. н. ст. жовтня повідомляє:

Супроти відмови М. Суковкина від обов'язків київського губернського комісара вчорашні вечірні засіданні губ. виконуючого комітету було посвячено виборів нового комісара. Київським губернським комісарем вибрали А. Саликова-смого.

А. Саликовський—син священика з Поділля, відомий публіцист, був в рр. 1908—9 редактором днівника „Київські Вісти“, який ставив ся

прихильно до української справи. Потім у Москві належав до основателів і співробітників журнала „Українська Жизнь“. По революції належав до організаторів українського комітету в Москві. Взагалі се в типі Українця, в якого російська культура не порвала звязків з рідним народом і який в своїм розвитку переходить еволюцією від українофільства до українства. Такі типи між інтелігенцією на Україні тепер дуже численні.

„Діло“.

Українська школа прапорщиків у Київі.

„Київська Мисль“ з 3. н. стилі жовтня повідомляє:

До Українського Генерального Військового Комітету прийшла з генерального штабу в Петрограді телеграма, яка повідомляє, що командант київського воєнного округа дістал поручення з'українізувати одну із київських шкіл прапорщиків, аку, вибира Генеральний Військовий Комітет. Український Генеральний Військовий Комітет звернувся у сій справі до Українського Юнкерського Союзу, який призначав найбільш підходящою до українізації 2-гу школу прапорщиків. Юнкерський Союз Українців виробив план українізації сієї школи. Є вже кандидатів на шівтора комплекти. Можливо, що з огляду на велике число кандидатів буде піднято питання про українізацію ще одної школи прапорщиків.

„Діло“.

Урядовання Генерального Секретаріату України.

Генеральний Секретаріат України веде все своє діловодство—розуміється—у українською мовою. За те акти Секретаріату, звернені до всього населення України, оголошуються чотирма: українською, російською, польською і юдівською.

„Діло“.

Поширення меж України.

„Русское Слово“ з 27. вересня доносить з Харкова під датою переднього дня: Рада робітничих і салдатських депутатів постановила призначати Українську Центральну Раду найвищим краєвим органам усієї України. Остаточні межі України повиннен означити плебісцит. Українська Центральна Рада повинна зорганізувати владу на Україні. Рада робітничих салдатських депутатів рішуче протестує проти розділу України на дві часті. Рада домагається ся негайного прилучення усієї Слобожанщини до автономної України.

В.С.У.

Бібліографія.

Вісник Українського Військового Генерального Комітету. Видавується Український Військовий Генеральний Комітет. Ред.: Київ, В. Володимірська, Педагогічний Музей.

Цна на рік 9 карб., на пів року—5 карб., на 3 місяці—3 карб. У Вістнику друкують ся статті й інформації про українське військо, а також всі накази й постанови Укр. Військ. Генер. Комітету.

Новий чорносотенний триюк.

У Київ переводить ся список виборців до російських Установчих Зборів. Перепис робить ся по національностях. Цією справою завдається штаб, в складі якого впливове місце займають чорносотенці. Штаб пильно дбає, щоби на Установчих Зборах було як найбільше "руських" людей і відповідно до цього провадити перепис виборців, записуючи руськими не одних Росіян, але й Українців, не звертаючи уваги на домагання останніх записувати їх Українцями. Розіслані від штаба перепищици заявляють Українцям, що записувати ся Українцями не можна, бо штаб цього не дававляє.

Це нововидуманий чорносотенний спосіб ослаблювати сили Українців. Проти такого поступування Українці складають протести на сторінках українських часописів.

(Відомість про це поступування чорносотенців беремо з "Роб. Газети".)

З РОСІЙСЬКОГО ЖИТТЯ.

Рішення в Росії за миром.

Зі Штокгольму доносять: Петроградська Рада салдатів і робочих прийняла резолюцію (рішення) на засіданні 22. жовтня подавляючи більшістю, що однокож спасені Росії перед цілковитим упадком лежить в безпосереднім навязанні мирових переговорів.

(Франкф. Цайт. в 27. жовтня пол.).

Всеросійський конгрес Рад робочих і салдатів.

З Роттердаму доносять англійська часопис "Daily News": Всеросійський конгрес Рад салдатів і робочих зустрічається з опором. Вже в самому початку сесії вагали ся, чи брати участь у конгресі з огляду

на близьке Установче Зібрання. Далі представники салдатів, яких число збільшується в Раді салдатів і робочих, заявляли ся проти конгресу. А коли він і збереться, то велике питання, чи більшевики будуть мати більшість. Тепер говорять ся в Росії про утворення нової партії, яка називатиметься "Російська соціалістична робітничча партія".

[Франкф. Цайт. 26. жов. веч.]

Ради робочих і салдатів.

Петроградська телеграфічна агенція подає до відома вступну статтю з "Ізвістій", органу Ради салдатів і робочих, яка обговорює загальне засідання Рад робочих і салдатів. З 800 окружних Рад з початку революції багатко вже щезло, деякі лишилися тільки на папері, а деякі лишилися без ніякої діяльності. З провінції надходять представники, які говорять про упадок їх впливу й їх рішаючої влади. "Ізвістія" подають як причину цього, що не вся демократія здійснена в радах салдатів і робочих, бо найчисленніша частина населення їх селянство стоїть остроронь; далі з ними не злучила ся у великих містах інтелігенція й частина робітників, яким вистарчали цехові створи. Громадське життя, з якого виросло господарське і соціальне життя, доспіло поволі до окремих створищень, коли тимчасом Радам робочих і салдатів не доставало спеціалістів і знавців по міністри, по праву, по питанням запровадження. ЦУ колишній боець організації не приносилі нічого для відбудови держави і втратили потребу свого існування. С потреба заступити ці тимчасові тіла трівкими органами для поспільногого життя в державі та в громадах.

(Франкф. Цайт. в 27. жов. веч.).

Республіка Фінляндія.

Цюрихський часопис доносять, що у Фінляндії уконституовала ся республіка з президентом на чолі. Петроградське правительство признало Фінляндію цю автономію і одержало обіцянку, що фінляндська республіка в усіх військових і дипломатичних питаннях буде уважати ся, як і досі, принадженою до російської держави; Фінляндія буде брати участь у війні, як частина воюючої Росії, і використає республіка

ликанське правління тільки для будови своїх внутрішніх організацій.

[Генер. Аїцайгер в 27. жов. веч.]

Утворення нового сенату в Фінляндії.

Петроградська телеграфічна агенція доносить, що генерал-губернатор Фінляндії Некрасов почав переговори з партіями, щоби утворити національний сенат, куди мали б належати її соціалісти.

[Франкф. Цайтунг в 27. жов. веч.]

Засідання вступного парламенту.

Після промови Керенського з'явив слово міністер маринарки Вердеревський в справі нової німецької офензиви на рижський залив і обговорював положення балтійської флоти. Відносини офіцерів до матросів, передовсім у Гельсінфорсі, напружені. Далі говорив ген. Алексеев про розвиток народного духа й неможливість дальніх ведення війни для Росії без відбудови господарського життя, без припинення доставки хліба й палива, та про потребу негайного мира. Він зробив голос міністер війни Верховський, який одмітив підірвання авторитету влади виступом Корнілова та згадав про недостачу дисципліни в армії, яка не має розуміння воєнних цілей. Потім подав свою програму і заповів проект закону про вибрані дисциплінарні суди в поодиноких полках. Говорив про алочинні погроми в Калуші і Тернополі в російського боку, які прогадували погроми в Кишиневі за царської Росії. Такі алочинні повторюють ся далі в південній Росії. Для ратування поговаги революції заведено з боку правителства вонени суди в правом карання смертю.

На цім засіданні вибрано "Відділ національної оборони", вложений в 41 членів.

(Франкф. Цайтунг в 28. жов. пол. веч.).

Весь цей парламент прийняв називу: "Тимчасова Рада російської Республіки", яка складається з 130 соціал-революціонерів, 80 меншевиків, 75 кадетів, 60 більшевиків, і 200 прочих, які діляться на різні менші групи.

(Генер. Анц. в 28. жов. рано).

Загальніо-кіргизький з'їзд.

В першій половині серпня відбувся в Оренбурзі загальніо-кіргизький з'їзд, на котрім були представники від Кіргизів Акмолинської, Семипалатинської, Тургайської, Уральської, Семиріченської, Сир-Дарійської, Ферганської областей і Букінської орди. Зізн ухвалив, що Росія повинна бути демократичною федерацією республікою і кіргизькі общини мають дістати автономію. В земельній справі ухвалено революцію, головній точкі котрої такі: До остаточної розвязки земельної справи серед Кіргизів має бути негайно припинене відбирання в Кіргизів їхніх земель. Тому, що в Кіргизькій степу не достає доброї землі, треба негайно повернути Кіргизам відбрані від них участки: дворянські, скотарські, торгово-промислові, курортні, манастирські й інші. В Туркестані Кіргизи мають дістати не тільки потрібну скількість землі, але й воду. Користування землею має бути упорядковане на громадських підставах. Громада, що порядкуватиме землею, не повинна бути велика. В справі народної освіти з'їзд постановив, щоби початкова освіта була всесудна й обов'язкова, а перші два роки провадилися тільки рідною мовою. Зізн поручив представникам Кіргизів у всеросійській мусульманській ради виробити програму кіргизької політичної партії, в основу якої повинно увійти домагання перетворення Росії на демократичну федерацію республіку. (В. С. В. У.)

СПРАВА МИРУ.

ПОКЛИК ІНДІЙЦІВ ПРОТИ АНГЛІЇ.

Штокгольмський національний виділ Індійців вислав до петроградської Ради робочих і салдатів таку телеграму: Революційна Росія досягається з тією, що відмінна національна держава на основі самоозначення народів. Вказівки для висланого до Парижа Скобелева не відповідають цим домаганням, бо вони поминули основні питання Індії, Египту й Ірану. Стремлення до свободи серед тих трьох народів прийняло такі розміри, що трівкий мир без позитивного підлагодження цеї справи неможливий. В ім'я вірності ідеалам російської революції і з огляду велітенсько-

Лютер і його наука.

(З нагоди 400-річної річниці реформації в Німеччині).

Дня 31. жовтня цього року обходить увесь протестанський світ велику річницю: в тім дні минув 400 літ, як великій німецький реформатор Мартин Лютер прибув на мурах церкви в Віттенберзі 95 тез, де публично виступив проти продавання папою відпустів на гріхи (індульгencії). Від цього дня зачинається ся властивий рух реформаційний в Німеччині, котрий був протестом не лише проти папської влади, але проти зіпсуття й моральної упадку католицької церкви в тих часах. А що цей реформаційний рух лишив по собі великі наслідки не тільки в Німеччині, але в цілім культурному світі, то читацям нашим дещо більше скажемо, хто такий був Лютер, що він зробив для свого народу і в ім'я якого ідеї боров ся.

Щоби можна однакож виробити собі ясний образ цього незвичайного чоловіка та зрозуміти значення його діяльності для постулу й культури взагалі, треба знати, серед яких обставин він жив. Отже Лютер появляється ся в тім часі, коли власть папи римського була дуже

великою, бо вже обіймала не тільки духове та релігійне життя тодішнього світу, але розтягнулась на по-літичну область. Папа іменував не лише духовних достойників, він роздавав навіть корони монархам. Перед його клятвою тримали не тільки звичайні смертні, а навіть королі і коли чимсь проти папи прогрішили ся, то йшли пішки до Риму і там під брамою папської палати, посипавши попілом голову, просили прощення. Всяке духове життя зосереджувалось тоді по монастирях, де крив ся кождий, що шукав спасення од смерті, так що всі міста та містечки робились тоді від монахів, які від світського населення витягали під всякими покривами послідний гріх. Дійшло до того, що вірні, щоб одержати при сповіді відпущення гріхів, мусіли за пллатити. Можна було купити собі відпущення не лише давно зроблених, але навіть майбутніх гріхів, як оповідає тодішній історик Фр. Маколій. Крім того розпусті та деморалізація серед тодішнього вищого та нижчого духовенства дійшла до найвищої ступені.

В тім часі загального упадку католицької церкви появляється ся в Німеччині Лютер. Був він сином бідних селян, які мимо своїх інвалідических засобів післиали свого сина до школи, бо батько хотів мати з сина юриста. Але син не послухав

батька і, скінчивши школу від степенем магістра, вступає в монастир Августинів, щоб там спокійно віддатися студіюванню біблії та свято-го письма. Там познайомився він з ігуменом того монастиря Штавінцом, котрів мав на Лютера великий вплив та направив його, як сам Лютер говорив, на дорогу правди. Завдяки заходам цього ігумена став Лютер в році 1508 професором на недавно основаним курфірстом Фрідріхом Мудрим університету в Віттенберзі, де пробув вісім років з перервами слизе 38 літ. Але подорож до Риму, де Лютер на власні очі побачив продажність та релігійну позерховість римського духовенства, захитали в нім до решти віру в авторитет та святість папи, та своїх поглядів довго ще публично не хотів він виявляти.

Щойно папа Лев X. спонукав його до цього виданням приказу духовенству продавати вірним відпусті на гріхи, щоб в той спосіб зібрати по можності як найбільше грошей на будову церкви св. Петра в Римі. Продаж відпустів у Німеччині до ручин папи сильно задовіживому через гуляще життя єпископів в Майнці Альбрехтові та згодив ся відступити йому половину візянних грішів. Це так обурило Лютера, що він не міг довше мовчати і вибив в день "Всіх Святих", дні 31. жовтня 1517. року, на мурах церкви

в Віттенберзі 95 тез, виступаючи явно проти продажі відпустів.

Біліскавкою розійшла ся та вість по Німеччині. По стороні Лютера стало відразу багато людей, між іншими навіть деякі князі як курфірст Фрідріх, котрій взяв в оборону Лютера перед всіма нападами, які невдовзі поспались на нього з боку папи, а опісля і самого Царя. На вість о тім, що наука незвичайно скоро шириться в Німеччині, завіз папа Лютера наперед до Риму на суд, а коли він не явився туди, то післав папа свого кардинала Кастана до Авгсбурга, котрій засадив від Лютера відклікання проголошених тез. Але всі заходи його ліпшилися без успіху. В році 1519 відбувся в Ліпсіку звісний диспут між противником Лютера католицьким ученим Еком і Лютером, на якій Лютер стався доказати, що папа, як і кождий чоловік, може помилити ся. Від цього часу засинає Лютер письмом ширити свою науку.

В своїх письмі до німецької шляхти відвіз Лютер виспівство духовної влади над світською, ставляючи в той спосіб перші підвалини під будову світської держави. В творі "О вавилонській неволі церкви" по-клікує він весь світ до скінення папського тиранства і освобождження церкви та опрокидує сім тайні віри, між іншими тайну безкровної жертви.

го значення визволення Індії для Росії і для усього світу просимо ми Раду робочих і солдатів поборувати безкоромний і безпощадний імперіалізм Англії як на парижькій конференції, так і при мирних переговорах.

(Генер. Анцайгер в 27. жовтня веч.)

ЕГІПЕТСЬКА СПРАВА.

Зі Штокгольму пишуть: Магомет Фарід Бей, президент египетської національної партії, яка заступає справу Египту на штокгольмській конференції, вислав програму своєї партії в формі просьб до воюючих і нейтральних держав. Египетські націоналісти відкликаються до справедливості цілісніваних народів і висказують свою жалобу, що ані в ногі воюючих, ані в ногі папи не говорять ся нічого про народи гноблені Англією, а зокрема про Египет. Вони ставлять домагання, египетське питання предложить на будущій мировій конференції.

(Франкф. Цайт. в 23. жов. веч.)

Вісти зі світа.

РУХ ІРЛЯНДІЇ ЗА САМОСТІЙНІСТЬЮ.

Після звідомлення амстердамських часописів конгрес сін'єфінський (незалежності Ірландії) в Дубліні порішив домагатися міжнародного призначення Ірландії самостійною незалежною республикою і здергати ся від голосування народу над формою правління. З Лондону сповіщають: В сім тижні вівбралися великий конгрес сін'єфінськів, переважно молодих людей. Вони хочуть уладити власне законодавче відображення.

(Франкф. Цайт. в 27. жов. веч.)

Голландське нове бюро сповіщає з Дубліна: Griffin предложив на конвенті сін'єфінськів тимчасовий проект реформи держави, який прийнято більшістю голосів. Цей проект ставить домагання, щоб Ірландію признали незалежною республикою. Він відкидає права британської корони, парламенту і всіх чужих правителств давати закони Ірландії. Ніякий закон не повинен бути установленним без

агоди Ірландії. Проект предкладає скликання Установчого Зібрання; Ірландці мають іменувати послів, які мають установити способи для добре Ірландії. Вкінці протестується ся проти підозріння, що сін'єфінці мають підмогу з німецьких грошей; увесь гріш і вся робота виходить від Ірландії.

З Монралю сповіщають: При арештованиях в Галіфаксі виявилося, що утворився широко разгалужений компльот сін'єфінськів, у якій вмішані ірландські Американці. Найдено пляни достави оружя, муніції бомб.

(Франкф. Цайтунг, 29 жовтня рано).

АВТОНОМІЧНІ СТРЕМЛІННЯ ГОЛАНДСЬКИХ ІНДІЙ.

З Батавії доносить до Гаги нідерландська індійська пресова агенція дnia 28. жовтня: Вчора отворено тут національний конгрес Сарікат-Іслам, який триває тиждень. Поставлено питання автономії; предсідатель мав бісіду, в якій сказав між іншим: "Я відвідував ся до помочі всіх представників рідної і за-граничної преси, щоб Індія одержала автономію в рівних правах для всіх". Народна рада в тільки тіно парламентарної системи. Ми домагаємося ся рад округів. Голос туземців мусить бути вислуханий. На місце голландської мови жадається ся уведення малайської (на індійських островах).

(Франкф. Цайт. в 29 жовт. рано).

ЗМІНА МІНІСТРА ЗАГРАНИЧНИХ СПРАВ У ФРАНЦІЇ.

З Парижа прийшла вість дnia 22. жовтня, що міністер заграницьких справ Рібо уступив. На його місце покликано нового міністра Барту. Барту залишив у своїй промові в справі Ельзас-Лотарингії у відповідь німецькому державному секретареві Кільманові його словами: "Чи Франція коли небудь зричеться здобуття Ельзасу-Лотарингії? Ні, ніколи!".

Та се говорить Франція авдакатів і політиків, які викликали війну. Як приде до голосу французький народ, то він зробить лад з цими політиками.

(Генер. Анцайгер в 27. жов. веч.).

В книжці „О свободі християніна“ голосить Лютер засаду, що кождай правдивий християнин з паном в природі, а не рабом. Він служить Богу не в церковного примусу. Християнин не живе для себе, а для свого близького і для Христа через віру, а для близького через любов. Через ці три найважливіші твори став Лютер відразу великим реформатором.

Тимчасом пана, бачучи, що всіого пеклування, щоб добрим способом наклонити Лютера до відкликання проголошеної ним науки, лішилися ся безуспішними, видав у р. 1520. буллю, себто письмо, яким Лютера проголосив еретиком і виключив з лона католицької церкви. У відповідь на це Лютер спалив сю буллю публично на ринку на знак, що на все зривав з Римом. Це була незвичайна відвага з боку чоловіка рішитись на такий крок, бо він міг надіятись кождої хвилі смерти як не на кострі, як це сталося 100 років тому назад з Іваном Гусом у Чехах, то з рук першого ліпшого фанатика.

Але Лютер так вірив в чистоту свого діла і так був певний себе, що зараз слідуючого року на візванні нового німецького цісаря Карла ІІІ до Вормсу і там перед цілим сойном, де крім цісаря вібралися всі князі та достойники,

піддержував свою науку. За це стрінula його з боку цісаря банція (вигнання). Але курфірст Фридрих бере Лютера в свою опіку і перевозує його на своєму замку в Вартбурзі, де Лютер весь свободний час посвятив перекладові свого письма на німецьку мову. Недовго укривався Лютер у замку. Чуючи, що вже багато має приклонників, вертає він назад до Віттенбергу, де вже з проповідальніці веде дальшу борбу проти папи, монастирів, беззженства духовенства і т. д. Під впливом його науки, котра голосила що й поза монастирем можна бути спасеним, стали поволі монахи опускати монастири, так що вскорі в монастирі Августінів лишився сам Лютер. Коли ж в кінці Лютероженив ся таки з бувшою монахиєю, відступив йому князь опорожнений монастир на приватне мешкання. Там прожив він решту свого життя. Помер у році 1546.

Наука Лютера ширилася тимчасом не тільки в Німеччині, але також в сусідніх державах як Данії, Швеції, Норвегії та Англії. В Швеції прийняла вона трохи іншу форму, яку надав Й. Цвінглі, а потім Кальвін. Через Угорщину і Польщу перешла вона також на Україну, де однакож не запустила вона так глібоко коріння, як в західній Європі.

І хоч четверте століття добігає

УПАД МІНІСТЕРСТВА БОЗЕЛІЇ В ІТАЛІЇ.

З Люгано доносять: Міністерство Бозелії позвалило ся при голосуванні парламенту величезною більшістю 314 проти 96 голосів, який залив іому свое недовіра. За цим голосуванням всі прихильники Жонітта (ворога війни), інтервенціоністи і соціалісти.

ВІЙНА.

(Огляд подій за минулий тиждень).

Минулий тиждень був тижнем великих воєнних подій. На західнім фронті головну роль взяли на себе Французи, ударивши в коліно між Vauquois і Chemin des Dames, та вже на південні від Rimon. Німці здергали наступу IX непереможною силою і вльоклили перелім, втративши тільки 3½ км. землі в глиб.

На фландрійському фронті боротьба триває далі, хоч по великім наступі в дні 22. жовтня вона дещо ослалила.

На східнім фронті здобуттям остррова Даге закінчилися воєнні операції Німців у рижськім заливі. Російська флота опустила море в бою, втративши лінійний корабель „Слава“ і чотири пароплави серед острівів. Вільшу шкоду потерпіла армія, якої залоги на островах, відтати від землі, мусили піддати ся. Втрати виносять 3½ давізії. Німці висадали на берег суші коло Гансаель маленькі сили, щоби загрозити армії на лівому крилі.

Найбільша офензивна сила проявляється на італійському фронті. Цим разом взяли почин до неї на себе осередні держави. Перший удар наступив в південній Тиролі коло гори Мажью, де німецькі австрійські війська відкинули італійські сили від наступу. Від землі, мусили піддати ся. Втрати виносять 3½ давізії. Німці висадали на берег суші коло Гансаель маленькі сили, щоби загрозити армії на лівому крилі. Аж ось як грім з неба вдарила велика офензива над берегом річки Соці, де під заслоною мраки приготовано великі сили артилерії. На цілім фронті від Флін аж до Байзіса заревла 24. жовтня тяжким огнем одного дня, промостила дорогу величому наступові німецьких і австро-угорських військ на просторі 30 км., які проломив італійський фронт великим ударом зразу.

Здобуто укріплені причілки Італії Санті Марія і Санта Лючія та Флін. Другий удар наступив в причілка Тольмайн і зайняв височину Вольчах, зайнято Каерайт і Ромчіну серед дощі і бурі. Другу італійську армію обхоплено в кліщі з лівого крила і з фронту від Байзіса. В цій битві захоплено 60.000 солдатів у полон, і взято поверх 400 гармат. Та на цім не кінець. Німецькі австро-угорські сили прогнали італійські війська в гір; дні 27. жовтня зайняли австро-угорські війська Герц, а Німці Чівідале, яка лежить брамою до венеційської низини. На цілій лінії височини Карсту і узгірьях Герц перейшли союзні війська до наступу, і Італійці не відражалися ні в одній місці. На південній фронті здобуто Монтефалько, гору Форті, а далі, по зайняттю Герца, перейнято гору Подгора. Коло Пльва здобуто перехід через річку. За той час зросло число полонених до 80.000 і гармат взято поверх 600. Цілі армії друга і третя захаталися і стала відступати взад, а союзні війська йдуть цілою силою з гори від гір аж до моря. Число полонених до неділі 28. жовтня виносило вже поверх 100.000 солдатів, а гармат налагено 700. Таким робом за чотири дні втратили Італійці цілій здобуток 2½ літньої боротьби, на який лягло 1.600.000 солдатів, а Італія здобула довгу 20 мільярдів.

З таборового життя.

Від УКРАЇНСЬКОЇ ШКІЛЬНОЇ РАДИ в Білій одержано Генеральною Старшиною таке повідомлення, з дні 22. жовтня с. р.:

Хвалний Укр. Громаді полонених Українців у Венеції.

Подіємо до відома Хваліній Укр. Громаді в т. Венеції, що імена Варшавського табору присвоєно в с. Ворономельському рідні Українську школу, де вчать ся наші українські діти.

Мається ся дві групи. Побірас науку 66 учнів.

Присою про це сповістити в своїй часописі й решту земляків, що на робітничих командах, хай вони знають та любують свою квіткою—рідною школою, яка пішається за ІХ навтомову працю під час перебування в полоні, а також дати на це свою згоду.

(Підписи—голови й секретаря)

кінця, як Лютер проповідував, а дух його живе й сьогодні в Німеччині. Ще до нині вважається ся Лютер не тільки великим реформатором церкви, але заразом великим політиком, поетом та одним з найбільших пioneriv культури та поступу. І коли ми більше приділивши до широкої діяльності Лютера, то побачимо, що се не був собі звичайний чоловік, але один з таких геніїв, который весь світ піхнув на цілі віки наперед; через те що відважився він виступити проти пануючих тоді фальшивих реформістів, що очистив науку Христа від усіх прямішуванів середновічних часів, мусимо вважати Лютера одним з тих реформістів революціонерів, що, мов ясна зірка, світять в темряві середновіччя.

Німці мають право уважати Лютера творцем світської німецької держави, бо за його почином і з його намовою гохмайстер Хрестоносного ордену скинув в себе духовний більш плащ з чорним хрестом і в 1525. році перемінив край Хрестоносців на світське князівство, з якого розвинулось ся теперішнє пруське королівство, що стоїть на чолі німецької держави.

Перевівши біблію на німецьку мову, став Лютер відразу творцем літературної німецької мови. Во треба знати, що як у нас ще ті-

пер деякі не хочуть писати й говорити українською мовою, думаючи, що вона, як мова мужніцька, до цього не надається ся, так за часів Лютера думав увесь народ німецький, що мова німецька надається ся хіба для домашнього обиходу, а вся інтелігенція говорила та писала виключно латинською мовою. Лютер перший зірвав в тим звичаєм і, перевівши святе письмо на чисто народну мову, зробив з неї мову літературу. В той спосіб викинув Лютер з письменства та з церкви стару латинську мову, а на місце П завів богослужіння в німецькій мові, щоб кождий вірний розумів молитву, а не повторяє, як попугай, незрозумілі для нього слова. Цьому головно завдачуся евангельська церква, що вона так скоро поширилась в Німеччині.

Не лише у своїй вітчизні стало ім'я Лютера так славним, але в цілім культурним світі, бо він став одним з великих подвійників культури та поступу. Він освободив науку від всяких пересудів, які стояли на перешкоді поступові, та виборов свободу думки. Такі учні як Кант, Гете, Ніютон, Дарвін та другі могли вирости лише на ґрунті, підготовленому працею Лютера.

С. К.

Генеральна Старшина Української Громади в таб. Вецляр на засіданні 23. цього жовтня ухвалила в імені Української Громади висловити повну згоду на удержання в с. Ворокомель школи, присвячену імені нашого табору, їй піде найсердечніший привіт учням школи.

При цій нагоді долучасно й свій найцікавіший привіт нашій рідній Школі в с. Ворокомель, яка в цим повідомленням стала нам вдвоїні рідною. Хай на вічні часи світло української школи на українській землі!

Редакція.

— Вечірка. В п'ятницю, 26. жовтня, в помешканні „Українського Клубу“ відбула ся вечірка, відложена заходом „Драматично-музичного т-ва ім. М. Лисенка“ та „Українського Клубу.“

Мешканці табору були позбавлені можливості розважати ся, бо протягом трьох тижнів вистав у театрі не відбувало ся. А треба казати, що до театру положено дуже звички, і брак вистав дуже гостро відчувається. Тому вечірка в клубі притягла дуже численну публіку, яка побіч розваги в прямістю споживала приготовлений кільом задля сеї вечірки борці і чай.

Оркестра відограла кілька маршів, вальсів та попурі, хор виконав пісні: „Туман хвильми лягає“, „Встає хмара зза лиману“, і-дві троє, а т.т. Б., Д., П., О. і П. продекламували „Холодний яр“, „На суді“ „Розрита могила“, „Прокидайтесь“ та ін.

Загалом видно було, що вечірка зробила на присутніх гарне враження, за що спорудникам II належить ся щира подяка.

M.

— Тaborovе віче. В суботу, 27. жовтня, в залі Народного Дому відбулося чергове тaborovе віче. Звідомлення в звісніх і світових подій давав т. Т-кий. З початку референт обговорював положення на фронтах, а потім перейшов до подій у світі, застосовувши ся довший час на по-діях на Україні.

Референт дав широкий огляд українського життя за кілька останніх тижнів та підкреслив безупинний ріст організаційного руху на Україні, не дивуючись на те, що рух цей стрічав багато перепон з різних сторін. Референт подав до відома присутнім, що слідство про розстріл козаків 1. полку ім. Б. Хмельницького закінчилося, при чому виявилося, що винними в суттєвій були виключно кириакії міліціонери, а не козаки-богданівці, як то слідство старалося довести. В звязку з цим референт прочитав кілька протестів населення України проти тих, що мають владу й що допустили такий ганебний вчинок. В протестах ставлять ся домагання негайного виводу з України кириакіїв і донських козаків та усунення з посади начальника київської військової округи Оберучева, яко людини нездатної встановити лад на Україні.

По скінченню реферату на вічі було порушено декілька тaborovих справ, які в часті лишилися ся за браком часу необміркованими і відложені до слідуючого віча.

J-ко.

— Генеральна Старшина. В понеділок, 29-го жовтня, відбулося чергове засідання Генеральної Старшини зі звичайним денним порядком.

На подане Т-вом ім. М. Лисенка прохання зроблено заходи перед С. В. У. про перенесення в Рацітського табору на деякий час до нашого табору сольового співака Сє-ва. Ухвалено звернутися до редакції

ного комітету, щоби надрукувати в часописі прислані лист від Української Шкільної Ради на Підляшшу, де повідомляється про відкриття школи ім. Вецлярського табору. Постановлено послати відповідь Укр. Шкільний Раді, що Генеральна Старшина дас принципіальну згоду на удержання школи. Поза сим обговорено кілько дрібних справ і винесено відповідні ухвали.

30-го жовтня було скликане надзвичайне засідання Генер. Старшини, на якім обговорено справу про подання до командачтури спису лідей більше інтелігентних. Справу прийняття й залагодження скаже доручено виконувати президент Г. С., як було досі. У справі доповнення лістів людей організацій ухвалено, що президент може розрішати цю справу сама тільки в такім разі, коли особі, яку беруть на лісту, не предстоїть кара, як за побіг чи інше, і коли за нього ходатайствує вся організація. Порушено було справу т-ва „Воля“, але за пізнім часом II відложене до слідуючого чергового засідання.

H. B.

ЖЕРТВИ.

На волинські школи.

Грицько Макогон	2 м.
Ком. Butzdorf	2 м. 50 ф.
Олекса Третяк	1 м.
Ком. Ehringshausen	1 м. 25 ф.

На будову пам'ятника номер. тов.

Ком. Hersbach B. Різників—	3 м. 50 ф.
Ком. Butzdorf	2 м. 50 ф.

На хорих в лазареті.

Ком. Grenzhausen 6 м., 19 м. 90 ф., 16 м.	
Разом	31 м. 90 ф.
Від п. Leutnant'a Krüger'a .	5 м.

Повідомлення адміністрації „Громадської Думки“.

Одержані гроші на часопис „Громадська Дума“ від таких команд і т. т.:

Schlossborn 1 м., Niederaasphe 40 ф., Albig 50 ф., Altwidermus 80 ф., Nueswars 80 ф., Pötterwell 2 м. 40 ф., Oberkweimbach 2 м., Marstecke 80 ф., Ehringshausen 40 ф., Werdohl 3 м. 20 м., Neu-Barkochin 40 ф., Pünwitz 1 м. 20 ф., Rossau 60 ф., Ingelstadt Bauer 1 м., Off. Gef. Lag. Dambitsch 1 м. 20 ф., Fröbeln Ammendorf 90 ф., Klenigelberg 40 ф., Gölbach 1 м. 20 ф., Hutzdorf 26 ф., Kiersche 70 ф., P. Stelle Worms 1 м. 20 ф., Frischborn 2 м., Glöserzell 1 м., Höbingen 2 м., Dahlburg 90 ф., Heidesheim 1 м. 60 ф., Lottemühle 80 ф., Ingelheim 40 ф.—8 м., Kleestadt, Dieburg 40 ф., Bad-Ems 1 м. Unterlahn 30 ф., Wellers 30 ф., Okriffel 4/М 40 ф., Okriffel M 2107—1 м. 60 ф., Stammheim 40 ф., Schönenbergen 30 ф., Neunkirchen 1 м. 60 ф., Nieder Hilberathen 50 ф., Laufdorf 40 ф., Gem. Beuer 40 ф., Babenhausen M 2142—1 м. 20 ф., Siekendorf 40 ф., Volkringhausen 40 ф., Körprich 40 ф., Ahnsen M 10535—40 ф., Ober Breitenbach 30 ф., Berod M 10505—2 м. 50 ф., Maxain 40 ф., Siegen M 1634—55 ф., Grossrohrheim 5 м., Feldkapital 100 б. 2 кор. (1 м. 08 ф.) Berghausen Grube Fortune 80 ф., Kriegsgeg. Lager Landau 1 м. 20 ф., Hamburg 40 ф., Breunigeshelm 3 м. 20 ф., Birklar 60 ф., Ulrichstein 2 м., Bad Ems 1 м. 50 ф., Elz M 1718—3 м. 50 ф., Mainzlar M 206—1 м. 60 ф.

Іван Пісанченко. Ваші гроші одержали 40 ф; інших не було.

Січовик Миколасенко. На одержані від Вас 2 м. 30 ф. вислати часопис, бо не було відомо для чого ці гроші.

Яким Казун. Відкільки вислати підручник, відтіль можна й ключ до його вислати.

Іван Шанджий. Фотографічні картки, тільки погруддя, можна посилати до дому у квартрі. «Як піш дурні людей у церкві—до друку не надається ся; слабо оброблено. Ред.

Nieder Ingelheim M 680. Всі гроші за які ви заплатите, на місці одержані.

Тaborова книгарня

має слідуючі книжки, які можна виписувати на робітничі команди через редакцію:

M.	Ф.
Календар на 1917 р. (Памятк. книж.) С. В. У. в оправі.	1 30
Календар на 1917 р. (Памятк. книж.) С. В. У. без оправи	1 —
Т. Шевченко. Кобзар, вибір поезій 1 ч. в оправі	1 —
Дві долі. Повість Д. Мордовця	2 ч. в оправі
М. Возняк. Пам'яті Івана Франка	1 80
Краснов. Що тепер діється в Росії?	5
О. Скоропис. Значіння самост. Укр. для евр. рівноваги.	10
Іван Крип'якевич. Українське військо (з малюнками).	20
М. Лозинський. Галичина в житті України.	30
А. Полуботок. З минулого.	5
Дідова казка	5
Видання „Полонен“. Як определити вагу живої худоби.	10
” ” Т. Шевченкові в 102 р. його урод.	10
” ” Мод. Менцинському.	5
” ” Захалянна книжечка	10
Заклинський. Що треба знати кожному Українцеві?	15
Світогляд І. Франка	10
В. Лепкий. З історії української літератури.	10
I. Шиншавов. Роль України в болгарській відродженні.	10
Видання С. В. У. Українські колядки.	15
Орест Кириленко. Українці в Америці.	30
С. Томашівський. Церковний бік української справи.	15
Льонгін Цегельськ. Русь-Україна, а Московщ.-Росія.	50
Поліглот Кунце. Українці в Німеччині (розмовник).	60
М. Грушевський. Як жив український народ (з малюн.).	40
В. Гнатюк. Націон. відроджені. австро-угор. Україні.	40
І. Бочковський. Фінляндія та фінляндське питання.	70
Євген Левицький. Листи з Німеччини.	30
Видання загально-української культурної ради.	—
Слово о полку Ігоревім.	60
М. Богданович. Вілоруське відродження.	20
Онуфр. Солтис. Буквар для самоуків без оправи.	30
Видання полон. Раціт. таб. Стінний календар.	5
Пр. В. Антонович. Хмельнич. в повісті Г. Сенкев.	20
Географія України С. Рудниц. П ч. (з 48 малюнками).	2
Видання С. В. У. Чужинці про українську справу.	20
Володимир Гнатюк. Українська народна словесність.	50
Німецько-українська салдатська розмовна книга.	20
Календар половінок Українців у Фрайштадті „Розвага“ на 1916. і 1917.	1 —
В. Доротенка. Українство в Росії, з портретами.	80
М. Троцький. Литовці.	20
Др. М. Лозинський. Михайло Павлик.	20
Ю. Борхардт. Введення в національну економію	20
Твори Тараса Шевченка (повне) третє видання т. I.	3 —
” ” т. II.	3 —
Календарик на 1917 рік.	20
О. Кобець. В Тарасову ніч.	25
” ” З великих днів.	30
” ” Пісні піанінника. По московські.	20
Карта всіх народів Росії на німецькій мові.	5
В. Будановський. Як Москва нищила Україну	30
Видання С. В. У. Самостійна Україна	10
” ” Наша пісня.	25
Календар Т-ва „Просвіта“ без оправи.	2
” ” Стрілецький У. С. С..	5 —
Давис горе, Степова могила, Ория. Оповід. П. Куліша.	40
Сагайдакій. Історична повість, з малюнками.	50
О. Мицюк. Веремійовська буча. Оповід. в селян. життя.	20
К. Маркс і Ф. Енгельс. Комуністичний маніфест.	—
Переклад В. Ковалі	20
С. Дікштейн. Хто з чого живе?	20
Вячеслав Будзиновський. Гадяцькі постулати і Гетьман Виговський	40
Як воювали Запорожці?	20
Вид. „Громади“. Пан-народолюбець. Повість	25
Життя й здровя людей на Україні.	1 —
Громада. Українська часопись 1881.	—
Чис. I. I. II. за обидва	1 20
Громада. Українська збірка 1879.	—
М 4: б, за кождий	—
Політичні пісні українського народу	—
17 і 18 століття	60
Повіт Т. Шевченка, що були заборонені в Росії	60
I. Франко. До світла. Оповідання	25
I. Котляревський. Наталка-Полтавка. Укр. оперета.	40
Гр. Квітка-Основяненко. Перекотиполе. Оповідання.	25
М. Лозинський. Іван Франко. Опис життя й діяльності.	80
I. Франко. Монсі. Пеома. По московські.	80
М. Струмок. На війні та в неволі. Збірка віршів.	30
В. Винниченко. На пристані. Оповідання.	25
Свідерський. Економічні нариси	60
М. Порш. Про автономію України.	40
М. Грушевський. Про українську мову і укр. школу.	35
Др. С. Смаль-Стоцький. Граматика української мови.	2 —
Назарук. Слідами українських Січових Стрільців.	—
Збірка в оправі	3 —
без оправи	2 30
ШЕРЕНІСНІ КАРТЕКІ з портретами письменників: Т. Шевченка, М. Грушевського, І. Франка, М. Драгоманова, Б. Грінченка, В. Винниченка, Л. Українки, О. Кобилянської, І. Нечуй-Левицького, С. Стефаніка, М. Кондратівського, О. Кобця. Ціна поодинці	10
” ” цілої серії (12 шт.)	90

Адреса редакції: Wetzlar. Unterrichts-Aussehuss. Lagerzeitung